

DRAKNÄSTET PRÖVAT FÖR OTILLBÖRLIGT GYNNANDE – FRIADES

Innebär exponeringen av produkter och tjänster i Draknästet ett otillbörligt gynnande? Nej, ansåg granskningsnämnden som prövade ett av programmen vid sitt senaste möte. Dessutom prövades ett inslag i Lokala nyheter Skåne om ålens utsatthet när det gäller vattenkraft. Inslaget prövades när det gäller opartiskhet och saklighet och friades även det.

PRODUKTER OCH VARUMÄRKEN I BILD INTE OTILLBÖRLIGT GYNNANDE I DRAKNÄSTET **FRIAT: *Draknästet* - avsnitt 4, SVT Play, 2021-09-09, program med entreprenörer och investerare; fråga om otillbörligt gynnande. Dnr. 21/03518.**

Draknästet är en programserie som handlar om entreprenörer som på ett säljande sätt presenterar, så kallat *pitchar*, sina affärsidéer för en grupp riskkapitalister, i programmet benämnda som "drakar", i syfte att få drakarna att investera i deras projekt. Under presentationerna ställer drakarna frågor om bland annat entreprenörernas bakgrund och affärsmodeller samt ger konstruktiv kritik. Drakarna beslutar sig därefter för om de är intresserade av att investera i entreprenörernas projekt eller inte.

I det aktuella avsnittet av *Draknästet* pitchade deltagarna sina affärsidéer för de fem drakarna. En speakerröst introducerade kort de olika entreprenörerna och kommenterade under programmets gång hur det gick för dem. En av presentationerna gjordes av en ung företagare vars affärsidé var att tillverka ätbara kexskedar. Hon och ett par av drakarna pratade positivt om vad "Ung företagsamhet" (UF) betytt för att hon nu vågade satsa på sin idé. I en annan del av programmet pitchade två entreprenörer sina byggsatser för barn. Bland annat berättade de om hur deras barnbarn kommit fram till namnet på produkten, varvid namnet nämndes flera gånger. I programmet pitchades sammantaget sju olika affärsidéer. I samtliga fall nämndes namnet på produkterna eller tjänsterna vid åtminstone ett tillfälle och i några fall syntes varumärken och produkter i bild.

Två personer hade anmält programmet, en hade allmän kritik mot hela programserien och hur de lockade tittaren att köpa produkter eller tjänster. En anmälare ansåg att omnämmandet av Ung företagsamhet innebar ett otillbörligt gynnande av detta kommersiella intresse.

SVT skrev i yttrande bland annat att programmet på ett underhållande sätt ville främja bland annat innovation bland unga människor från hela landet. Tittarna fick en lärande inblick i hur entreprenörskap fungerar, hur en affärsidé växer fram och hur dessa kan bedömas av etablerade investerare som en möjlig framgångsrik verksamhet. Deltagarna som presenterade sina affärsidéer gjorde det inför drakarna och fokus låg på hur entreprenörerna sålde in sin affärsverksamhet för investering, inte att marknadsföra sina specifika produkter eller tjänster till konsumenten/tv-tittaren. Varken varumärken eller logotyper var i fokus i pitcharna utan det var entreprenörernas idéer. Företaget eller varumärkets namn kunde dock komma att nämnas eller visas och produktens eller tjänstens egenskaper ibland också demonstreras för förståelsens och informationsintressets skull.

Det nu aktuella avsnittet av *Draknästet* avvek inte från det format som funnits sedan år 2009 och där det eventuella gynnande som uppstår av en produkt eller tjänst vägdes upp av informations- och underhållningsintresset.

Avseende en anmälares kritik av omnämmandet av Ung Företagsamhet bedömde redaktionen att det hade ett stort informations- och underhållningsintresse att låta en tonåring berätta om hur värdefullt det varit att starta eget företag på gymnasiet. Det visades inga logotyper för UF, det fanns inga köpuppsmaningar eller andra specifika positiva omdömen om produkter eller tjänster. Entreprenörskap

är sedan år 2011 inskrivet i läroplanen för både grund- och gymnasieskola och omnämmandet av UF hade ett tydligt informationsintresse. Det var inte menat som en hyllning av en enskild organisation utan avsett att lyfta medvetandet om entreprenörsandan hos unga i Sverige. Något som det borde finnas utrymme för i ett program med företagande i fokus.

Granskningsnämnden ansåg att det genom presentationerna och omnämningarna av namnen på de produkter och tjänster som förekom i programmet – i vissa fall i kombination med att varumärken, produkter eller information visades i bild – uppkom ett gynnande av dessa produkter och tjänster samt företagen bakom. Nämnden ansåg dock, mot bakgrund av programmets syfte och karaktär, att gynnandet fick anses vara motiverat av ett informations- och underhållningsintresse i det aktuella sammanhanget. Programmet stred därför inte mot bestämmelsen om otillbörligt gynnande av kommersiella intressen.

INSLAG OM ÅL I KÄVLINGEÅN FRIADES

FRIAT: Lokala nyheter Skåne, SVT1, 2021-10-26, inslag om ål och vattenkraftverk; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 21/04228.

Inslaget handlade om att den europeiska ålen var hotad och att vattenkraftverken hade en stor del i det och att cirka hälften av ålarna som passerade Kävlingeån i Skåne överlevde sin vandring mot havet. I påannonseren visades en skylt med texten "Kävlingeån – Bara hälften av ålarna överlever vandring". Limnologen Anders Eklöv intervjuades om ålbeståndet i Skåne och berättade bland annat att ålbeståndet hade sjunkit sedan 50- och 60-talet. Avslutningsvis sade han: *Men nu ska man ju bygga ordentliga, bra fiskvägar. Så om två år ska det vara fri vandring, utan skador på fisk.*

Anmälaren anförde i huvudsak att dammägarna borde ha fått komma till tals, framför allt den dammägare som äger kraftverket Bösmöllan som hade vunnit en rättegång i Mark- och Miljööverdomstolen vid Svea hovrätt, vilken anmälaren hänvisade till. Anmälaren ansåg vidare att uppgiften i inslaget att 50 procent av ålarna försvinner på sin vandringsfärd saknade källa.

I sitt yttrande anförde SVT bland annat att det inte framfördes kritik mot den dammägare som anmälaren framhöll hade vunnit ett mål i Mark- och Miljööverdomstolen eller några av de andra ägarna till vattenkraftverken i Kävlingeån. Domen som anmälaren hänvisade till lagligförklarade och lämnade tillstånd för verksamheten vid ett vattenkraftverk under förutsättning att nio villkor uppfylldes, bland annat villkor om faunapassage, det vill säga det som den intervjuade limnologen i inslaget bland annat beskrev.

Redaktionen bedömde att uppgiften att många ålar dör under sin vandring mot havet var belagd bland annat i den forskningsrapport som limnologen Anders Eklöv gjort på uppdrag av Länsstyrelsen Skåne 2010, "Förstudie avseende utvandringlösningar för havsöring och ål förbi kraftverken i Kävlingeån". Rapporten visade att 54 procent av de ålar som passerade de tre kraftverken tog sig fram till havet. Resten dog i ån eller blev så försvagade under passagen genom kraftverken att de inte klarade hela resan under vandrings säsongen. I inslagets rubrik och påannonseren rundades siffran 54 procent som kom ut i havet till "hälften". Anders Eklöv rundade också av siffran till "50 procent". SVT anser inte att avrundningen var missvisande i sammanhanget. Redaktionen bedömde att Anders Eklöv var en trovärdig källa i sammanhanget. Han besitter gedigen kunskap om fisk i skånska vattendrag och har doktorerat i limnologi.

Granskningsnämnden friade inslaget både när det gäller kravet på opartiskhet och saklighet och konstaterar att inslaget handlade om att hälften av ålarna i Kävlingeån överlevde sin vandring mot havet. I inslaget framkom att den största anledningen till detta var att ålarna skadades när de försökte

passera de tre vattenkraftverken som finns i ån. Vidare framkom att det inom två år ska byggas fiskvägar så att fiskar kan vandra fritt. Att rapportera om ålens status i ån utan att någon företrädare för vattenkraftverken fick komma till tals innebär enligt nämndens mening ingen överträdelse av kravet på opartiskhet.

När det gäller sakens saklighet konstaterar nämnden att SVT i sitt yttrande har visat grund för uppgiften om andelen ålar som överlevde sin vandring mot havet som behövde passera de tre vattenkraftverken i Kävlingsån och att inslaget därmed inte strider i denna del. Vad anmälaren i övrigt anfört innebär inte heller att inslaget strider mot kravet på saklighet.

Informationsbrev från SVT Programetik, Sveriges Television, 105 10 Stockholm

E-post: programetik@svt.se, Tel: 08-784 56 78

Om du fått detta infobrev står du även på e-postlistan för nästa.

Nya SVT-prenumeranter kan anmäla sig till programetik@svt.se!